

تمدن اسلامی که از تمدن‌های بزرگ جهانی به شمار می‌آید، مرهون کوشش مسلمانانی است که با فداکاری فراوان، آن را بنیان نهاد و درگسترش آن از هیچ کوششی فروگذار نکرده‌اند؛ در این میان پزشکی و علم طب از شاخص‌ترین علوم در میان علوم اسلامی است که تحت تعالیم ارزشمند اسلام خصوصاً تشیع رشد چشمگیری داشته است. بر همین اساس شناخت نقش پزشکان شیعی اهمیت بسیاری دارد. اهدافی که در این پژوهش تعقیب می‌گردد، عبارتند از: بررسی شخصیت و آثار طبیبان شیعی تا قرن ششم هجری با تأکید بر کتاب «الذریعه الی تصانیف الشیعه»؛ تهیه بانک اطلاعات خدمات طبی و نوآوری‌های شیعیان، خودباوری در نسل جوان و دانشگاهی، خودباوری و حداکثر استفاده از توانمندی طبیبان شیعه؛ بهره‌مندی استادان و دانشجویان از منابع تاریخ پزشکی و کمک کوچکی در راستای ساخت تمدن نوین اسلامی. از آنجا که رساله حاضر نخستین پژوهش در باب بررسی اختصاصی نقش پزشکان شیعه در تاریخ علوم پزشکی می‌باشد، امکان بررسی همه‌سویه آن وجود نداشت، از این رو پیشنهاد می‌شود که نویسندگان و پژوهشگران در این باب طرحی نو بیندازند تا نقش تشیع و پزشکان و طبیبان شیعه در علوم پزشکی را بیشتر مورد مذاقه قرار دهند. هدف و زمینه: هدف از انجام پژوهش حاضر، بررسی شخصیت و آثار طبیبان شیعی تا قرن ششم هجری قمری با تأکید بر کتاب «الذریعه الی تصانیف الشیعه» و نیز تهیه بانک اطلاعات خدمات طبی شیعیان می‌باشد. روش پژوهش: این پژوهش به روش کتابخانه‌ای با مراجعه به منابع معتبر و کتاب‌های دست اول و اصیل، درصدد نمایان کردن آثار و خدمات طبیبان شیعه تا قرن ششم هجری قمری است. منابع تاریخی گوناگون مطالعه و دلایل و قراین شیعه بودن این طبیبان یادداشت و مورد نقد و بررسی قرار گرفته و نیز به کتاب‌های خود این طبیبان با مذاقه بررسی تا شواهد و دلایل دال بر تشیع آنان شناسایی شود. همچنین آثار و خدمات این بزرگان و تأثیری که پس از خود به جای گذاشتند، مورد تحلیل قرار گرفت. نتیجه‌گیری: با توجه به اهمیت تاریخ پزشکی و احیای میراث گذشتگان و نیز نقش ایرانیان در تمدن اسلامی، به ویژه طبیبان شیعه در دوره تألیف که تا قرن‌ها طب و داروسازی را از انحصار مسیحیان و یهودیان خارج نمودند، ضرورت بحث و بررسی در نقش این طبیبان را دوچندان می‌کند. تلاش در قالب این مفهوم به معنای نادیده گرفتن سهم دیگران در برپایی پرچم رفعت فرهنگ و طب دوره اسلامی نیست، بلکه کوششی است در جهت تفسیر برخی از ارزش‌های شاخص که رهپویان مکتب اهل بیت علیهم السلام در این عرصه آفریده‌اند و در عین حال، بازتاب پاسخی است به برخی شبهه افکنی‌های تفرقه‌آمیز غرب زدگانی که وحدت علمی مکتب توحیدی را برنمی‌تابند. اینک مکتب دانش گستر شیعه، به مثابه‌ی یک ایدئولوژی توحیدی، در عرصه‌ی جهانی، مکتبی است معتدل، ایده‌آل که شاخص‌های فرهیختگی آن، ریشه‌های شجره‌ی طیبه‌ی تنومند تمدن و فرهنگ بشری را از سرچشمه‌ی خردورزی، سیراب می‌سازد. واژه‌های کلیدی: تاریخ پزشکی، الذریعه الی تصانیف الشیعه، پزشکان شیعه.